

BILAGA 4 RISKHANTERINGSPROCESSEN

Nedan beskrivs [ämbetsverkets] riskhanteringsprocess. [Ämbetsverket ska utforma processen så att den passar ämbetsverkets egen riskhantering och skriva nödvändiga organisations specifika anvisningar.]

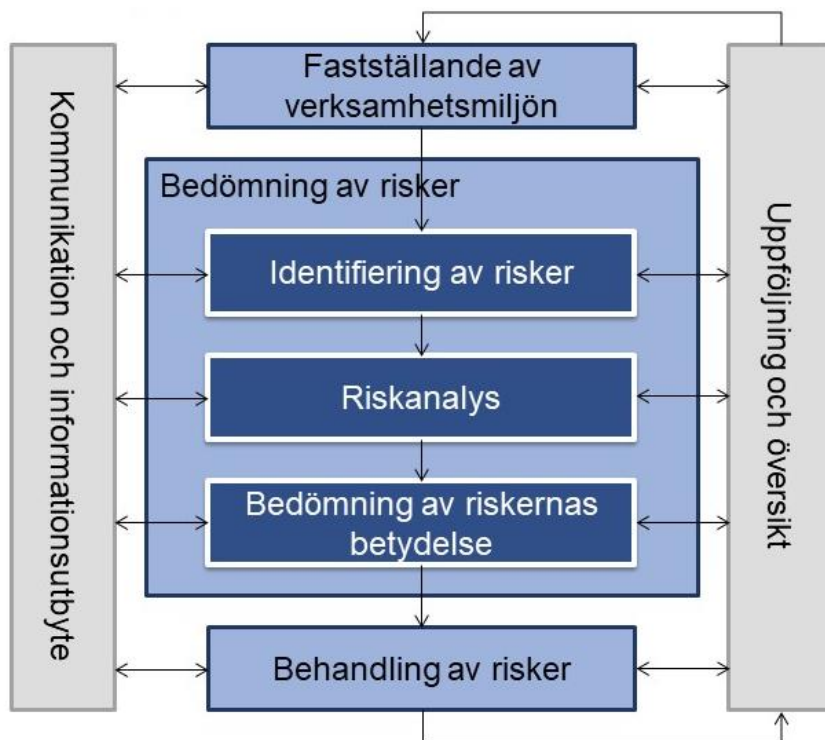

Bild Riskhanteringsprocessen, med tillstånd av Finlands Standardiseringsförbund SFS, SFS ISO 31000

1 Fastställande av verksamhetsmiljön

I det skede av riskhanteringsprocessen när verksamhetsmiljön fastställs, görs de viktigaste avgränsningarna gällande uppskattningen av risker, dvs. vad inberäknas i uppskattningen och vad lämnas utanför. I det här skedet fastställs även riskkriterierna som utnyttjas i ett senare skede när riskernas betydelse uppskattas och hanteringsmetoden väljs. I samband med dessa beaktas bl.a. strategier, mål, verksamhetsmiljön, intressenter, författningar och andra krav. Riskkriterierna fastställer även på vilken nivå riskerna är godtagbara eller drägliga.

2 Riskbedömning

Till riskbedömning hör identifiering av risker, riskanalys, dvs. analys av sannolikheten för och konsekvenserna av risker samt en uppskattning av riskernas betydelse.

2.1 Identifiering av risker

Målet i samband med identifieringsskedet av risker är att observera alla signifikanta risker och källorna till dessa, omfattning, händelser och orsakerna därtill samt eventuella följder. Här sammanställs information om risker som äventyrar verksamheten och möjligheten att nå målen samt om de risker inbegriper möjligheter som man inte tidigare identifierat. För att identifiera risker behövs tillräckligt med sakkunniga för att säkerställa en övergripande lägesbild.

I samband med att riskerna identifieras framställs en förteckning över de risker vars sannolikhet och konsekvenser uppskattas i det skede riskerna analyseras. För att klassificera risker används olika kategorier (bilaga5): 1. Strategiska risker, 2. Operativa risker, 3. Ekonomiska risker, 4. Skaderisker.

2.2 Riskanalys

Riskanalysens syfte är att bilda en uppfattning om identifierade risker. I detta skede granskas orsakerna och källorna till riskerna, positiva och skadliga konsekvenser av riskerna. Därutöver uppskattas sannolikheten för att risken blir verklig och konsekvensen av detta på en förutbestämd skala (bilaga 6):

Sannolikhet: 1. Osannolik, 2. Potentiell, 3. Sannolik, 4. Högst sannolik.

Verkning: 1. Ringa, 2. Måttlig, 3. Betydande 4. Kritisk.

Som ett resultat av riskanalysen fås

- en enhetlig bild av sannolikheten för risker från fall till fall och verkningarna av dessa
- en bild av faktorer och beroendeförhållanden som inverkar på att risken blir verklig, orsaker till att risken blir verklig.
- en grund för bedömningen av vilken betydelse risken har, dvs. en grund för vilka åtgärder som vidtas och vilka man låter bli att vidta i fråga om riskerna

2.3 Uppskattning av riskernas betydelse

Målet för uppskattningen av riskernas betydelse är att underlätta beslutsfattandet. Vilka risker ska hanteras och i vilken ordning. Prioritetsordningen utgår ifrån sannolikheten och verkningarna. Riskmatrisen (bilaga 7) gör det enklare att få en uppfattning om riskernas betydelse och göra en bedömning av den. Är risken godtagbar eller behöver ärendet hanteras.

Även om en risk inte är av betydelse, kan den i kombination med en annan risk få betydelse. I samband med uppskattningen bör eventuella redan bestämda/planerade åtgärder beaktas. Är de tillräckliga eller är den kvarstående risken sådan att eventuellt andra åtgärder behövs för att man ska kunna hantera risken.

Genom att uppskatta riskernas betydelse får man

- en organiserad förteckning över risker
- en enhetlig bild av risker som ska behandlas för att man ska kunna planera åtgärder.

3 Riskhantering

I samband med riskhantering bestäms vilka fortsatta åtgärder som vidtas och vilka ansvariga personer som utses samt en preliminär tidtabell görs upp. I detta skede bestämmer man även om de kvarstående riskerna är drägliga. Alternativ för riskhantering:

- avvärja en risk t.ex. genom att avstå från den verksamhet som leder till en risk
- ta eller öka en risk för att uppnå en möjlighet
- undanröja riskkällan eller riskorsaken
- ändra sannolikheten för en risk
- ändra verkningarna av en risk
- dela risken med andra parter
- kvarhålla en risk utifrån ett kunskapsbaserat beslut

Av dess alternativ kan en eller flera riktas på en risk

Åtgärderna, sannolikheten för dessa, ansvaren och tidtabellerna dokumenteras i **riskhanteringsplanen**. Åtgärderna ska anpassas i förhållande till hur stor risken är och de ska vidtas på den organisationsnivå som är avsedd för ändamålet. Även kvarstående risker dokumenteras så att de kan följas upp och vid behov behandlas på nytt. Riskhanteringsplanen godkänns av ämbetsverkets högsta ledning. De mest påfallande riskerna och till dessa relaterade hanteringsåtgärder ska antecknas i för ändamålet lämpliga planer och uppföljningen av åtgärderna i uppföljningsrapporter.

Resultatet av riskhanteringen ger

- en helhetsbild av riskerna, risknivån, hanteringsåtgärderna, ansvaret och tidtabellen

4 Uppföljning

Uppföljning och granskning utgör viktiga moment gällande slutförandet av riskhanteringsprocessen och säkerställer verkningarna och effekten av valda åtgärder. Det ger även information om hur riskhanteringen i organisationen lyckas. Det här skedet innefattar iakttagelse av interna och externa förändringar av verksamhetsmiljön och förändringar av risker samt eventuella av att ändra riskkriterierna. Åtgärderna som gäller uppföljning och granskning kan vidtas med jämna intervaller eller i vissa lägen. Ansvar som gäller dessa ska anges.

I detta skeda är det möjligt att intervensera om riskerna håller på att bli obehandlade.

5 Kommunikation och informationsutbyte

Riskbedömningen förutsätter kommunikation mellan olika parter som berörs av verksamhetsmiljön och riskerna. Tack vare kommunikationen når uppgifterna om riskerna dem som ska känna till dessa och den information som är nödvändig för riskhantering kan fördelas mellan dem som är ansvariga för åtgärderna och kontrollen. Kommunikationen inom riskhanteringen ska upptas i riskhanteringsplanen.

I kommunikationen gällande riskhantering ingår alla väsentliga risker och åtgärder. Till detta hör även ett betryggande informationsutbyte mellan ämbetsverkets, samarbetspartner och intressenter. Uppgifter om ämbetsverkets påtagliga risker och riskhanteringsåtgärder rapporteras till den som svarar för resultatstyrningen.